

**UCHWAŁA NR II/15/24
RADY MIEJSKIEJ W MICHAŁOWIE**

z dnia 23 maja 2024 r.

w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Michałowo na lata 2024 - 2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2024 r., poz. 609) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1, ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424) Rada Miejska w Michałowie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Michałowo na lata 2024 - 2030, którego treść stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr XXXVII/381/22 Rady Miejskiej w Michałowie z dnia 30 września 2022 r. w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Michałowo na lata 2023-2028.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Michałowa.

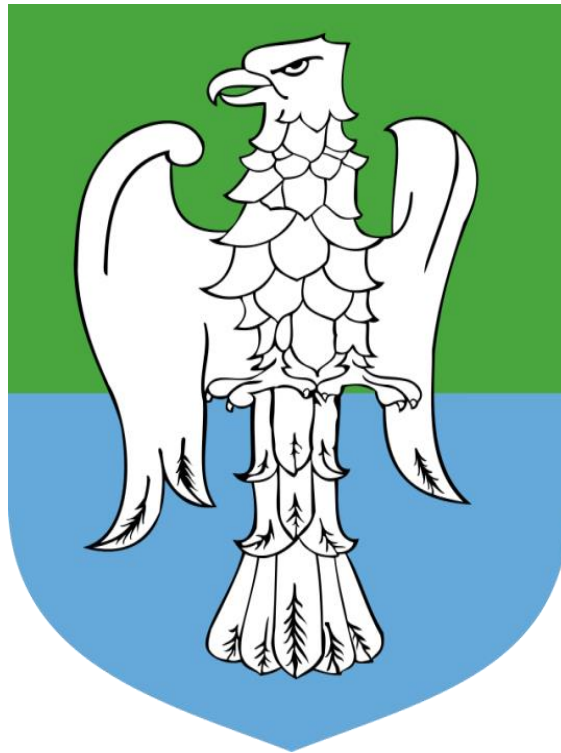
§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Michałowie

Maria Bożena Ancypiuk

Załącznik do uchwały Nr II/15/24
Rady Miejskiej w Michałowie
z dnia 23 maja 2024 r.

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE MICHAŁOWO NA LATA
2024 - 2030**

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	1
PRZEMOC DOMOWA	2
DEFINICJA PRZEMOCY.....	2
RODZAJE PRZEMOCY	3
CYKL PRZEMOCY	4
MECHANIZMY PRZEMOCY	6
UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU.....	7
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU.....	8
CHARAKTERYSTYKA GMINY MICHAŁOWO	9
ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY MICHAŁOWO	12
DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ NA TERENIE GMINY MICHAŁOWO	14
ANALIZA DANYCH ZASTANYCH	14
ANALIZA BADAŃ SPOŁECZNYCH	16
CELE I ZADANIA PROGRAMU	20
ADRESACI PROGRAMU	26
PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU	26
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	27
EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU	27
WNIOSKI I PODSUMOWANIE.....	28
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW.....	29

PRZEMOC DOMOWA

DEFINICJA PRZEMOCY

Przemoc domowa jest problemem złożonym i ma wiele definicji. Powszechnie traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki prowadzący do jej fizycznej, a także psychicznej szkody. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r., poz. 442 t. j.), przemoc domowa to „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

W odniesieniu do zachowań przemocowych w rodzinie zwraca się uwagę na cztery cechy charakterystyczne, które są ze sobą ściśle powiązane, występują jednocześnie i stanowią istotę problemu. Pierwszą jest intencjonalność, co oznacza, że postępowanie sprawcy nie jest przypadkowe, ma charakter świadomego i zamierzonego działania. Drugim równoległym mechanizmem jest wykorzystanie przez sprawcę nierównowagi sił fizycznych, psychicznych, ekonomicznych do wymuszenia na osobie bliskiej pożądanego zachowania. Trzecia cecha to uderzenie w dobro drugiej osoby, naruszenie jej wolności osobistej i godzenie w jej podstawowe prawa. Ostatnia cecha to spowodowanie konkretnej szkody psychicznej bądź fizycznej, zadanie bólu i cierpienia.

Osobami doznającymi przemocy domowej najczęściej są kobiety i dzieci¹, dotyczy ona jednak również mężczyzn oraz osób w podeszłym wieku. Przemoc wobec osób starszych, definiowana jest jako pojedyncze lub powtarzające się działanie lub brak odpowiedniego działania, które występuje w jakiegokolwiek relacji, gdzie oczekuje się zaufania. Przemoc ta może przybierać różne formy, takie jak: przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, seksualna, finansowa, a także kształt intencjonalnego oraz nieintencjonalnego zaniedbania². Ponadto może dochodzić do innego rodzaju przemocy, a mianowicie do dyskryminacji. Może ona przybierać formę

¹<https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

² A. Staręga, Przemoc wobec osób starszych. Czasopismo Niebieska linia, Instytut Psychologii i Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. Przemoc, 2003.

działań świadomych lub nieświadomych. Ofiarami takich poczynań padają również osoby starsze, które ze względu na swój wiek są dyskryminowane na rynku pracy, w doborze ofert rozrywkowych i rekreacyjnych³.

Wśród osób doznających przemocy domowej może występować wyuczona bezradność, którą określa się jako syndrom zaburzeń poznawczych, motywacyjnych i emocjonalnych powstałych na skutek doświadczania przez jednostkę sytuacji braku kontroli. Dane zjawisko prowadzi najczęściej do braku motywacji zmiany danej sytuacji, przez co praca z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie jest niezwykle trudna i czasochłonna⁴. Wyuczona bezradność prowadzi do pojawienia się trzech rodzajów deficytów:

- motywacyjnego polegającego na zmniejszeniu motywacji do emitowania nowych działań dowolnych, czego wskaźnikiem jest m.in. dłuższy czas latencji,
- poznawczego polegającego na zaburzeniu w dostrzeganiu zależności pomiędzy reakcją a wzmocnieniem. Jeżeli jednostka nawet przypadkowo emituje zachowanie, które przynosi jej wzmocnienie, to ma trudności w dostrzeżeniu związku pomiędzy emitowanym zachowaniem, a wzmocnieniem,
- emocjonalnego, czyli pojawienia się lęku oraz uczuć związanych z przygnębieniem i depresją⁵.

Osoby doznające przemocy domowej nierzadko charakteryzuje niskie poczucie własnej wartości, winy oraz wstydu, co jest efektem poniżania, upokarzania i ciągłego krytykowania. To wszystko powoduje, że osoby te nabierają przekonania, iż są bez wartości, tracą dla siebie szacunek, wiarę we własne możliwości oraz zanika u nich poczucie bezpieczeństwa i zaufanie do siebie samego. Mają skrajnie niską samoocenę, czują złość i urazę, nie widzą też możliwości wyjścia z takiej sytuacji. Dopatrują się winy w sobie, a świat postrzegają jako wrogi i niepojęty.

Przemoc domowa dotyczy również rodzin uwikłanych w problem uzależnień. Uzależnienie przynajmniej jednego członka rodziny ma niekorzystny wpływ na funkcjonowanie pozostałych jej członków. Wynika to między innymi z atmosfery panującej w środowisku rodzinnym, a także zaburzonych relacji między członkami rodziny z problemem alkoholowym, narkotykowym lub innym. Stan chronicznego napięcia i stresu wpływa destrukcyjnie nie tylko na funkcjonowanie w życiu codziennym osób dorosłych, ale stanowi zagrożenie dla prawidłowego rozwoju dziecka. Nieprzewidywalność wydarzeń i trwanie w ciągłej niepewności wywołuje u niego poczucie braku stabilności oraz bezpieczeństwa.

RODZAJE PRZEMOCY

Wyróżnić można następujące formy przemocy:

³ E. Sygít, R. Ossowski, Przemoc wobec osób starszych ze względu na ich wiek, płeć i wykształcenie, *Gerontologia Polska*, tom 16, nr 3, 163–168.

⁴ M. Kofta, G. Sędek, Wyuczona bezradność. Podejście informacyjne, [w:] M. Kofta, *Psychologia aktywności: zaangażowanie, sprawstwo, bezradność*, Wydawnictwo Nakom, Poznań, 1993.

⁵ T. Jarmakowski, Styl atrybucji, poczucie kontroli i płeć a podatność na powstawanie syndromu wyuczonej bezradności, *FOLIA PSYCHOLOGICA* 13, 2009, s. 55-73.

Fizyczną – jest to naruszenie nietykalności fizycznej, celowe uszkodzenie ciała, zadanie bólu bądź groźba uszkodzenia ciała. Jej skutki mogą być przeróżne, np. złamania, siniaki, poparzenia, itp. Powodowana jest poprzez np. kopanie, parzenie, duszenie, popychanie, policzkowanie, użycie broni.

Psychiczną – przemoc psychiczna oznacza powtarzające się poniżanie i ośmieszanie, manipulowanie dla własnych celów, wciąganie w konflikty, brak właściwego wsparcia, np. wyśmiewanie poglądów religijnych, pochodzenia, narzucanie własnych przekonań, karanie przez odmowę zainteresowania, uczuć czy szacunku, odrzucenie, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, czyli kontrolowanie i zakazywanie bądź ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, stosowanie gróźb, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie).

Seksualną – jako przykłady tego rodzaju przemocy wymienia się: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.

Ekonomiczną – opisywana jest zazwyczaj jako używanie pieniędzy lub innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeb władzy i kontroli przez sprawcę. Podporządkowanie materialne partnerki/partnera bądź innych osób w rodzinie sprawia, iż czują się one uzależnione od dochodów bądź majątku sprawcy albo stają się odpowiedzialne za utrzymanie rodziny. Pieniądże czy wartości materialne są używane zatem jako instrument, narzędzie do budowania jawnej lub ukrytej dominującej pozycji w rodzinie i stają się swojego rodzaju kartą przetargową.

Zaniedbanie – nazywane jest ukrytą formą przemocy. Zaniedbywaniem jest niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych dzieci. Może ono się zacząć już w okresie życia płodowego, kiedy matka prowadzi niehigieniczny tryb życia. Zaniedbywanie ma także miejsce wówczas, gdy dziecko ma zaspokojone potrzeby o charakterze biologicznym, ale nie ma zagwarantowanej prawidłowej stymulacji poznawczej. Skrajnym przypadkiem zaniedbania jest wzrastające w ostatnich latach porzucenie dziecka z narażeniem go na utratę zdrowia, a nawet życia⁶.

Cyberprzemoc to przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Bywa określana także jako cyberbullying, nękanie, dręczenie, prześladowanie w Internecie. Niezależnie od określenia, jej celem zawsze jest wyrządzenie krzywdy drugiej osobie. Cyberprzemoc to - podobnie jak przemoc tradycyjna - regularne, podejmowane z premedytacją działanie wobec słabszego, który nie może się bronić.

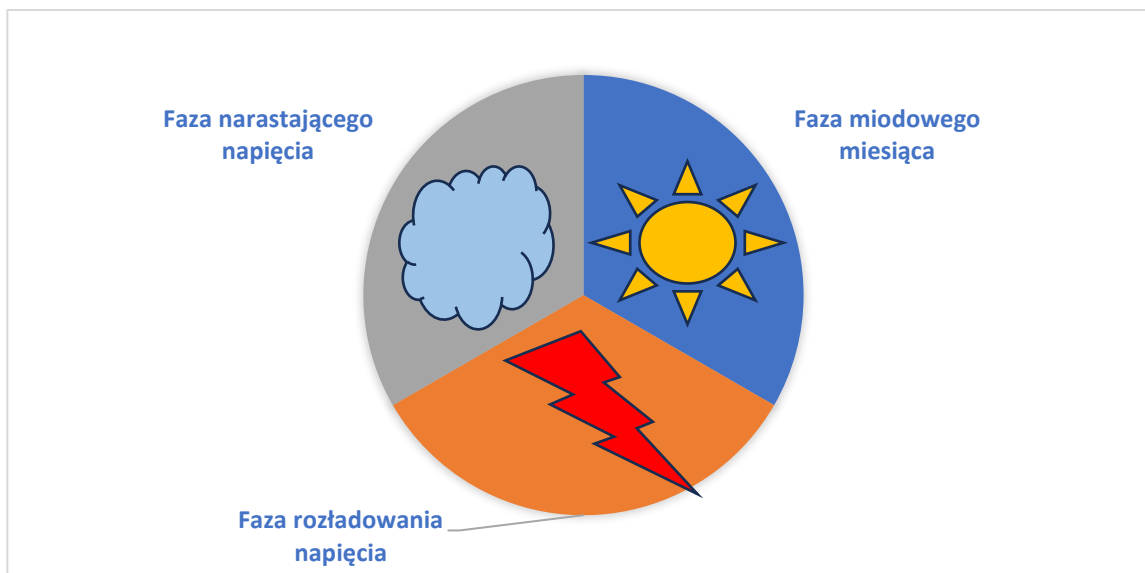
CYKL PRZEMOCY

Analiza związków, w których dochodzi do przemocy ujawnia, że w pierwszych latach rozwijania się przemocy występuje często specyficzny cykl przemocy, składający się z trzech powtarzających się faz: faza narastającego napięcia, faza rozładowania napięcia, faza miesiąca miodowego.

⁶ J. Helios, W. Jedlecka, Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2017.

Cykle takie mogą trwać przez wiele lat, przy czym zwykle skracają się fazy „miodowego miesiąca”, wydłużają i bardziej dramatycznie przebiegają fazy narastania napięcia i gwałtownej przemocy. To co kiedyś było w fazie „miodowego miesiąca” przyjemnością, przekształca się w unikanie przykrości, bólu i cierpienia. Po pewnym czasie faza miodowego miesiąca zanika całkowicie i pozostają tylko dwie fazy.

Wykres 1. Cykl przemocy

Źródło: Opracowanie własne

Faza narastania napięcia

Tę pierwszą fazę cyklu przemocy charakteryzuje wyczuwalny wzrost napięcia w związku oraz pojawienie się co raz więcej sytuacji konfliktowych. Partner staje się drażliwy, każdy drobiazg wyprowadza go z równowagi, jest ciągle spięty i poirytowany. Każdy szczegół staje się pretekstem do wszczęcia awantury. W tej fazie partner może pić więcej alkoholu, przyjmować narkotyki lub inne substancje odurzające. Kobieta stara się opanować sytuację i oddalić zagrożenie. Zaczyna przeproszać partnera za swoje zachowanie, uspokajać go, wywiązywać się z wielką starannością ze swoich obowiązków i zachcianek partnera. Stara się usprawiedliwiać partnera, szuka wytłumaczenia, dlaczego partner jest taki nerwowy: miał zły dzień, to przez alkohol, miał ciężki dzień w pracy. Zdarza się, że u niektórych kobiet w tej fazie pojawiają się dolegliwości psychosomatyczne np. ból żołądka, głowy, bezsenność, ból w klatce piersiowej, utrata apetytu. Inne stają się apatyczne, przygnębione lub odwrotnie bardzo nerwowe, spięte, niespokojne. Jest to wynik narastania napięcia, które po pewnym czasie staje się nie do zniesienia.

Faza ostrej przemocy

W tej fazie napięcie, które narastało w partnerze znajduje upust. Zachowanie sprawcy staje się nieprzewidywalne, gwałtowne, często wpada w szał. Dochodzi do eksplozji zachowań agresywnych, zarówno fizycznych jak i psychicznych. Kobieta ponownie stara się zrobić wszystko, żeby uspokoić partnera i ochronić siebie. Jednak bez względu na to, co robi, nie przynosi to oczekiwanego efektu. Po zakończeniu wybuchu przemocy partnerka często jest w szoku. Odczuwa wstyd i przerażenie, jak również złość i bezradność, jest oszołomiona.

Faza miodowego miesiąca

W momencie, kiedy sprawca wyładował już swoje emocje i zdaje sobie co zrobił, staje się inną osobą. Zaczyna przeproszać partnerkę za swoje zachowanie, szczerze żałuje, obiecuje że TO już nigdy się nie powtórzy, że nie wie zupełnie co się z nim stało, starając się znaleźć zewnętrzne wytłumaczenia dla swojego zachowania. W tej fazie sprawca przemocy zaczyna okazywać skruchę, ciepło i miłość. Przynosi kwiaty, prezenty, zachowuje się tak, jakby przemoc nigdy nie miała miejsca. Dba o ofiarę, spędza z nią czas, okazuje zainteresowanie. Dzięki takiemu zachowaniu partnera kobieta zaczyna wierzyć, że jej ukochany się zmienił i akt przemocy był tylko wyjątkowym incydentem, który więcej się nie powtórzy. Życie we dwoje jest znowu piękne i pełne nadziei. Jeśli wcześniej kobieta weszła na drogę prawną (złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, sprawa rozwodowa itp.) w tej fazie może się wycofać z tych działań, wierząc, że sytuacja wróciła do normy i przemoc już nie powróci. Faza miodowego miesiąca mija i niebawem cykl rozpoczyna się od nowa – pojawia się faza narastania napięcia, która przechodzi w kolejne fazy. Ta faza cyklu przemocy ma niezwykle silny wpływ na pozostawanie osoby jej doświadczającej w krzywdzącym związku. To tutaj powstają złudne nadzieje, że sprawca zmieni się. Łatwo pod wpływem tego co dzieje się w tej fazie, zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch etapów.

MECHANIZMY PRZEMOCY

Syndrom wyuczonej bezradności – to bezsilność, która pojawia się w wyniku nabytych doświadczeń. Zwykle osoba doświadczająca przemocy początkowo poszukuje pomocy dla siebie. Często jednak okazuje się, że działania mające ją ochronić, nie skutkują i nie przynoszą oczekiwanych przez nią efektów. Osoba długotrwale doświadczająca przemocy zaczyna odczuwać brak kontroli nad swoim życiem i wierzyć, że nie ma wyjścia z obecnej sytuacji. W związku z tym zaprzestaje podejmowania jakichkolwiek działań, ponieważ jest przekonana, że cokolwiek zrobi i tak nie przyniesie to pożądanego rezultatu. Syndrom wyuczonej bezradności jest tym większy im dłużej osoba doświadczająca przemocy pozostaje w sytuacji, na którą nie ma wpływu oraz im więcej ma rozczarowań związanych z poszukiwaniem wsparcia.

Zjawisko prania mózgu – mechanizm polegający na systematycznym i celowym wpływaniu na czyjeś poglądy, przekonania, potrzeby, uczucia w taki sposób, aby osoba poddana wpływowi manipulacyjnemu działała zgodnie z oczekiwaniami sprawcy. Sprawca regularnie krytykuje ofiarę, wmawia jej bezradność, niskie umiejętności, okazuje lekceważenie. Powoduje to u ofiary zupełną zmianę obrazu siebie: uważa się za głupią i niezdolną, co sprawia, że nie podejmuje nowych, czy trudniejszych działań. Jej życie koncentruje się na dostosowaniu do żądań sprawcy. Przeżywa stały lęk i poczucie winy, ma osłabioną zdolność psychiczną i fizyczną do stawiania oporu, bezkrytycznie przyjmuje obraz rzeczywistości, jaki kreuje sprawca. Metody stosowane w „praniu mózgu” to: izolacja, poniżanie i degradacja, monopolizacja uwagi, doprowadzenie do wyczerpania, wywoływanie lęku i depresji, naprzemiennosc kary i nagrody.

Mechanizm „psychologicznej pułapki” – osoba doznająca przemocy jest przekonana, że nie może zrezygnować ze związku, w który zainwestowała tak dużo zapału, energii i czasu. Trwa w relacji, która przynosi jej cierpienie, ciągle żyje nadzieją, że będzie lepiej jeśli się postara. Im więcej wkłada pracy i energii w ratowanie związku, tym trudniej jej z niego zrezygnować. Ciągle żyje nadzieją, że będzie lepiej. Dlatego też inwestuje w ten związek. Obwiniając siebie za całe zło, wierzy, że jeśli bardziej się postara, to będzie lepiej. Ma poczucie, że zależy to właśnie od niej. Im więcej się stara i wkłada w to działanie więcej energii, tym trudniej jej zrezygnować.

Proces wiktylizacji – powtarzające się akty przemocy, brak pomocy i umiejętności radzenia sobie w trudnej sytuacji sprawiają, że osoba doznająca przemocy nabiera przekonania, że zasługuje na takie traktowanie. W konsekwencji dochodzi do zmiany tożsamości osoby krzywdzonej, która wchodzi w rolę ofiary, przestaje się bronić, obwinia się i przestaje oczekiwać poprawy swojej sytuacji, traci nadzieję i poczucie godności. Zdarza się, że dzieląc się swoimi problemami osoba doznająca przemocy spotyka się z bagatelizowaniem, niedowierzaniem i obwinianiem ze strony otoczenia. Takie zachowania nazywamy „wtórną wiktylizacją”.

Syndrom sztokholmski – mechanizm, który przejawia się tym, że ofiara pomimo krzywd doznawanych od sprawcy żywi do niego ciepłe uczucia, popiera go i chroni przed konsekwencjami. Osoba doznająca przemocy odczuwa „patologiczną wdzięczność” za drobne przywileje, „miodowe miesiące”, chwile spokoju, namiastkę uczucia ze strony sprawcy. Do czynników rozwoju syndromu sztokholmskiego należą: realne zagrożenie życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy, izolacja od otoczenia, całkowita zależność od sprawcy, zachowanie sprawcy nacechowane pewnego rodzaju uprzejmością lub opiekuńczością.

Zespół stresu pourazowego (PTSD) – występuje u ofiar traumatycznych wydarzeń, np. wojen, klęsk żywiołowych, wypadków drogowych, gwałtów, przemocy. Dotyczą sytuacji, w których człowiek jest narażony na utratę zdrowia i życia. Nasilenie PTSD zależy od intensywności i czasu trwania traumy. Objawy PTSD są intensywniejsze u osób, które przeżyły traumę w wyniku aktywności człowieka (gwałt, przemoc domowa), niż u ofiar zjawisk naturalnych (powódź, huragan). Objawami PTSD są m.in. zaburzenia snu, drażliwość, wybuchy gniewu, złości, czujność, natarczywe wspomnienia, koszmary senne.

UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

W dniu 22 czerwca 2023 r. weszły w życie ważne zmiany w przepisach dotyczących przeciwdziałaniu przemocy domowej. Zmieniają one terminologię stosowaną w ustawie - pojęcie przemocy w rodzinie zostało zastąpione przemocą domową.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Program ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej. Kolejne obowiązki przypisane gminie przez ustawodawcę to:

- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Redakcja niniejszego dokumentu stanowi wypełnienie jednego ze wskazań ustawy, pozwala jednocześnie na dokonanie szczegółowej analizy problemu oraz prezentuje konkretne metody przeciwdziałania przemocy występującej w społeczności lokalnej, jaką tworzą na co dzień mieszkańcy gminy Michałowo. **Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Michałowo na lata 2024 - 2030** jest kontynuacją działań podejmowanych w ramach realizacji wcześniejszego dokumentu. Istotnym elementem Programu jest zatem dalsze wprowadzanie w życie działań mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz promowanie metod wychowawczych bez używania przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą domową, a także upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom doznającym przemocy domowej, jak i stosującym przemoc domową.

PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

Poniżej wymieniono podstawowe akty prawne, które uwzględniają temat przeciwdziałania przemocy domowej i regulują postępowanie różnych podmiotów w stosunku do osób doznających przemocy domowej i stosujących przemoc domową. Stanowią one również fundament prawny dla zapisów **Programu Przeciwdziałania Przemocy domowej i Ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Michałowo na lata 2024-2030**.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące dokumenty normujące problematykę przeciwdziałania przemocy domowej:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,

- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny,
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego.

Ponadto Program Przeciwdziałania Przemocy domowej i Ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Michałowo na lata 2024-2030 jest spójny z:

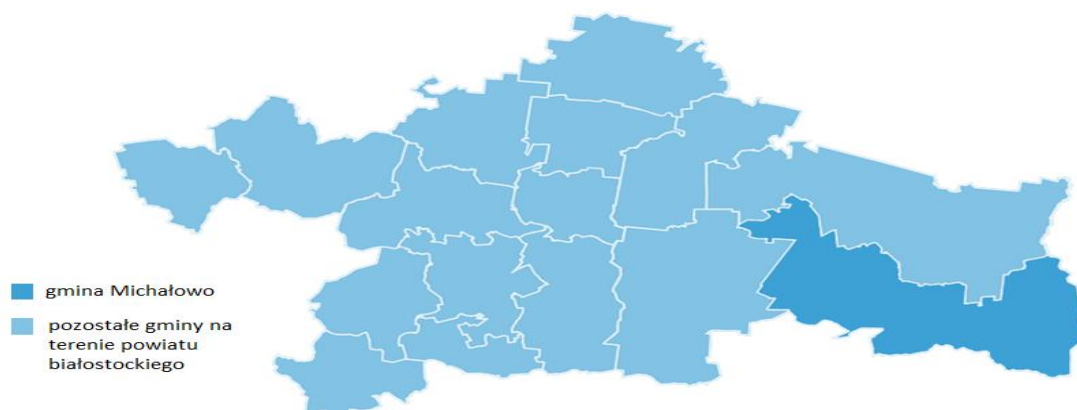
- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (...), którego celem głównym jest zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, ochronę i pomoc osobom dotkniętym przemocą, jak i podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Michałowo.
- Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w gminie Michałowo wraz z diagnozą problemów społecznych.

Niniejszy dokument został opracowany na podstawie materiałów, sprawozdań i danych Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie, dostępnych materiałów z Internetu, danych statystycznych Policji i GUS.

CHARAKTERYSTYKA GMINY MICHAŁOWO

Michałowo jest gminą miejsko-wiejską położoną w województwie podlaskim, w powiecie białostockim. Graniczy ona z 4 gminami – Gródek oraz Zabłudów w powiecie białostockim, Narew i Narewka w powiecie hajnowskim, a także dzieli granicę z Białorusią. Siedzibą administracyjną Gminy jest miasto Michałowo, które współtworzy ją wraz z 19 sołectwami. Jej obszar obejmuje powierzchnię 409,19 km², czyli około 13,71% terenu całego powiatu. Charakterystyka obszaru gminy Michałowo sprzyja rozwojowi rolnictwa, ponieważ 48% terenu zajmują użytki rolne, z kolei 37% to lasy.

Rysunek 1. Położenie gminy Michałowo na mapie powiatu białostockiego

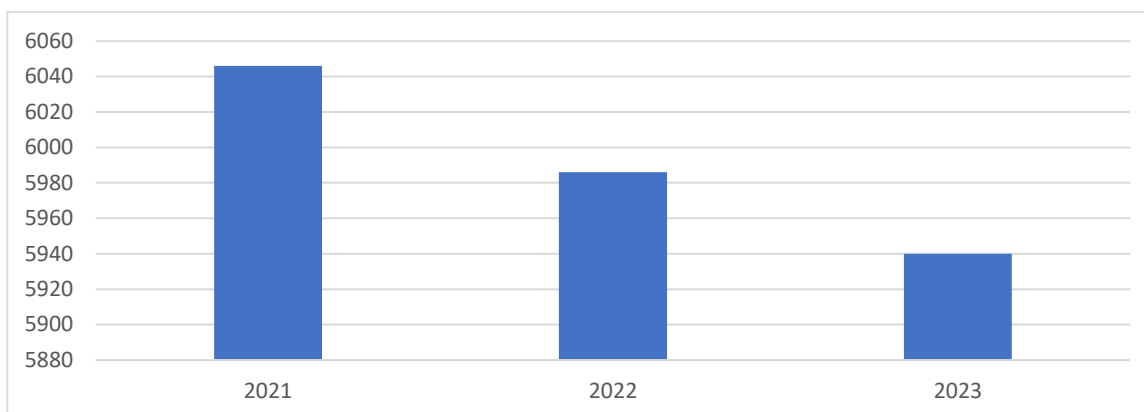

Źródło: opracowanie własne

Obraz aktualnego stanu społeczeństwa jest możliwy do przedstawienia między innymi dzięki analizie struktury demograficznej. Gminę Michałowo zamieszkuje 5 940 (stan na 30.06.2023 r.). Na przestrzeni lat 2021-

2023 liczba mieszkańców uległa zmniejszeniu. W 2021 roku w stosunku do 2023 roku widoczny jest spadek o ok. 2%.

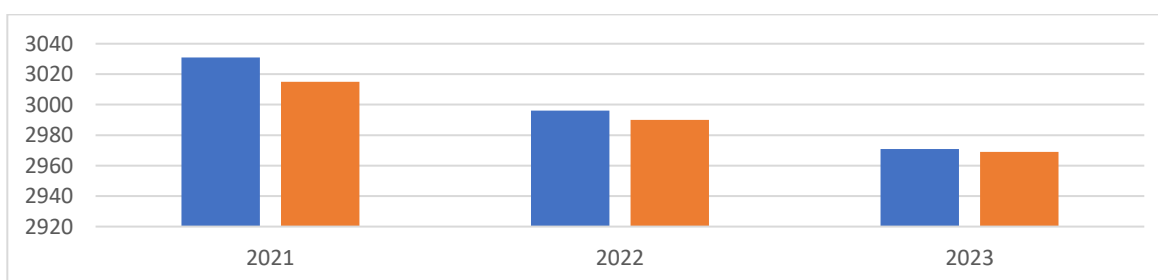
Wykres 2. Liczba mieszkańców gminy Michałowo w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących gminę Michałowo była w 2021 roku mniejsza od liczby kobiet – stanowiły one 50,13% ogólnej liczby ludności (3 031 kobiet), natomiast mężczyźni 49,67% (3 015 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w 2021 roku w Gminie wynosił 100, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadało 100 kobiet, natomiast w 2022 r. wyniósł 101%.

Wykres 3. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Michałowo w 2023 roku przyrost naturalny był ujemny i wynosił -56 (stan na 30.06.2023 roku), co odpowiadało przyrostowi naturalnemu -14,78 na 1000 mieszkańców. W latach 2021-2023 przyrost naturalny w Gminie utrzymywał się na podobnym poziomie, tj. w 2021 r. -111, zaś w 2022 r. -114.

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
urodzenia żywe	34	30	12
zgony	145	114	56
przyrost naturalny	-111	-84	-44

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Michałowo według ekonomicznych grup wieku w 2022 roku przedstawiała się następująco:

- 12,40% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 14 roku życia;
- 57,83% mieszkańców było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 15-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 15-64 rokiem życia;
- 29,77% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – 65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet.

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Michałowo. Na przestrzeni lat 2021-2022 dostrzegalny jest wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, z kolei odsetek osób w wieku produkcyjnym ulega spadkowi. W przypadku udziału osób w wieku poprodukcyjnym dostrzegalne są niewielkie wahania. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się na zróżnicowanym poziomie w odniesieniu do wskaźników w całym kraju. W Polsce jest to 18,2% osób w wieku przedprodukcyjnym, 59,2% w wieku produkcyjnym oraz 22,6% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 2. Udział ludności gminy Michałowo według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2021-2022 (w procentach)

wyszczególnienie	2021	2022
wiek przedprodukcyjny	12,62	12,40
wiek produkcyjny	58,15	57,83
wiek poprodukcyjny	29,19	29,77

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Działalność kulturalna w Gminie realizowana jest w głównej mierze przez **Gminny Ośrodek Kultury w Michałowie**, który jest samorządową instytucją kultury, służącą rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb kulturalnych mieszkańców. Placówka animuje czas wolny lokalnej społeczności organizując m.in. imprezy kulturalne, skierowane zarówno do dzieci i młodzieży, jak i do dorosłych mieszkańców Gminy.

Zadania w zakresie zaspokajania i rozwijania potrzeb czytelniczych, oświatowych, kulturalnych i informacyjnych prowadzi **Gminna Biblioteka w Michałowie**. Placówka poza swoją podstawową działalnością, angażuje się również w różnego rodzaju inicjatywy kulturalne organizowane na terenie Gminy, we współpracy z innymi podmiotami.

Zadania w zakresie sportu na terenie Miasta realizuje **Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Michałowie**, w skład którego wchodzi pływalnia „Na Fali”. Jego głównym celem jest samodzielne organizowanie wydarzeń kulturalnych oraz kulturalno-sportowych oraz wspieranie inicjatyw społeczności lokalnej.

Baza oświatowa w gminie Michałowo składa się z Zespołu Szkół w Michałowie w którego skład wchodzi :

- Szkoła Podstawowa im. Władysława Syrokomli w Michałowie,

- Liceum Ogólnokształcące w Michałowie,
- Technikum w Michałowie.

Ponadto opiekę i wychowanie nad dziećmi sprawuje **Gminne Przedszkole w Michałowie oraz Niepubliczny Żłobek i Przedszkole „Michałkowo”**.

ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY MICHAŁOWO

W związku z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 roku na sesji Rady Miejskiej w Michałowie w dniu 01 września 2023 roku pojęto Uchwałę nr XLIV/481/23 określającą tryb i sposób powoływania oraz odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego. Po wejściu w życie niniejszej uchwały Burmistrz Michałowa Zarządzeniem nr 609/2023 z dnia 19 września 2023 r. powołał Zespół Interdyscyplinarny. W skład Zespołu wchodzi 10 przedstawicieli instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej tj. trzech przedstawicieli Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie, członka Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Michałowie, kierownika Posterunku Policji w Michałowie, pedagoga Zespołu Szkół w Michałowie, pielęgniarki - przedstawiciela ochrony zdrowia, kuratora zawodowego w Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rodzinnego i Nieletnich w Białymstoku, przedstawiciela organizacji pozarządowej oraz głównego koordynatora ds. przemocy w rodzinie Wydziału Żandarmerii Wojskowej.

Zespół działa na podstawie porozumień zawartych pomiędzy Burmistrzem Gminy Michałowo, a podmiotami wymienionymi wyżej zgodnie z art. 9a ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Zgodnie art. 9b. ust. 2. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2021 poz. 1249 ze zm.) do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3–5, w szczególności przez:

1. diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
2. inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
3. inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
4. opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
5. rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
6. powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
7. monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;

8. przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;
9. kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub ©Kancelaria Sejmu s. 15/34 2023-09-08 programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
10. składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).

Kluczowym zasobem gminy Michałowo w zakresie wsparcia osób doznających lub stosujących przemoc jest **Punkt Konsultacyjny**, który oferuje pomoc i wsparcie w formie porad i konsultacji indywidualnych, szczególnie dotyczących problemów uzależnienia od alkoholu oraz innych form uzależnienia, współuzależnienia, konfliktów i przemocy domowej. Ponadto, osoby zmagające się z problemem przemocy domowej mogą skorzystać ze wsparcia psychologicznego, udzielanego w siedzibie MGOPS przez **psychologa**.

Można wyróżnić także podmioty będące pomocne w rozwiązywaniu problemów dotyczących przemocy, szczególnie w zakresie prowadzenia działalności profilaktycznej, takie jak:

- instytucje kulturalno-rekreacyjne,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Białymstoku,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku,
- samopomocowe grupy wsparcia dla osób uzależnionych,
- placówki ochrony zdrowia,
- placówki oświatowe,
- instytucje kościelne,
- lokalne organizacje pozarządowe.

Zespół Interdyscyplinarny w Michałowie w zakresie realizacji **Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Michałowo na lata 2024-2030** współpracuje z osobami zawodowo zajmującymi się problemem przemocy domowej na szczeblu gminnym oraz powiatowym, do których należą m.in.:

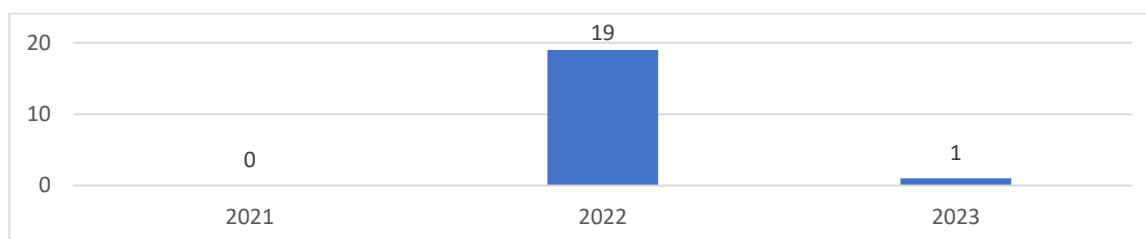
- pracownicy powiatowego centrum pomocy rodzinie,
- psycholodzy, psychoterapeuci i pedagodzy,
- funkcjonariusze Policji,
- kuratorzy społeczni oraz zawodowi,
- pracownicy socjalni,
- prawnicy,
- pracownicy ochrony zdrowia,
- członkowie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ NA TERENIE GMINY MICHAŁOWO

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH

W 2023 roku w gminie Michałowo z pomocy Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu przemocy domowej skorzystała jedna rodzina zamieszkująca teren Gminy. Liczba rodzin na przestrzeni ostatnich lat ulegała regularnemu spadkowi.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy MGOPS z powodu przemocy domowej na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

W 2023 roku liczba członków rodzin objętych pomocą grup roboczych wyniosła łącznie 61. W porównaniu do lat poprzednich można zauważyć regularny spadek liczby osób objętych wsparciem grup roboczych w związku z występowaniem problemu przemocy domowej. W 2021 roku osobami doświadczającymi przemocy w gminie Michałowo były przede wszystkim kobiety (15 osób), jednakże odnotowanych zostało również 6 przypadków, gdzie osobą doznającą przemocy było dziecko oraz 4 przypadki kiedy osobą doświadczającą przemocy był mężczyzna.

Tabela 3. Liczba osób objętych wsparciem grup roboczych na przestrzeni lat 2021-2023

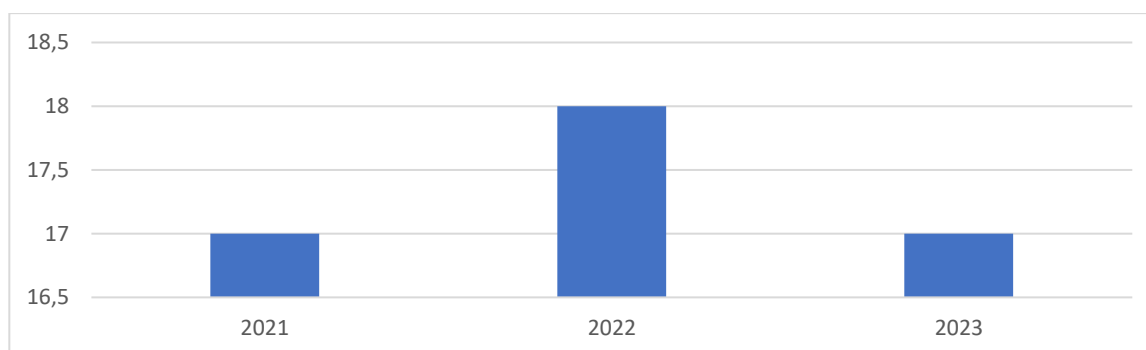
wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba osób ogółem	56	63	5
liczba dzieci	16	15	3
liczba kobiet	15	20	1
liczba mężczyzn	25	28	1

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie w roku 2021, 2022 i 2023

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą domową odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby doznającej przemocy domowej ani stosującej przemoc domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem stosowania przemocy domowej.

Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje z chwilą wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej lub zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej. Na przestrzeni ostatnich lat liczba podjętych procedur „Niebieskie Karty” ulegała wahanom – w 2021 roku były to 17 wszczętych procedur, w 2022 roku – 18, natomiast w 2023 roku – 17. Jak wynika z przekazanych danych, w 2023 roku 14 procedur zostało wszczętych przez Policję, natomiast 2 przez MGOPS w Michałowie oraz w jednym przypadku przez przedstawicieli oświaty.

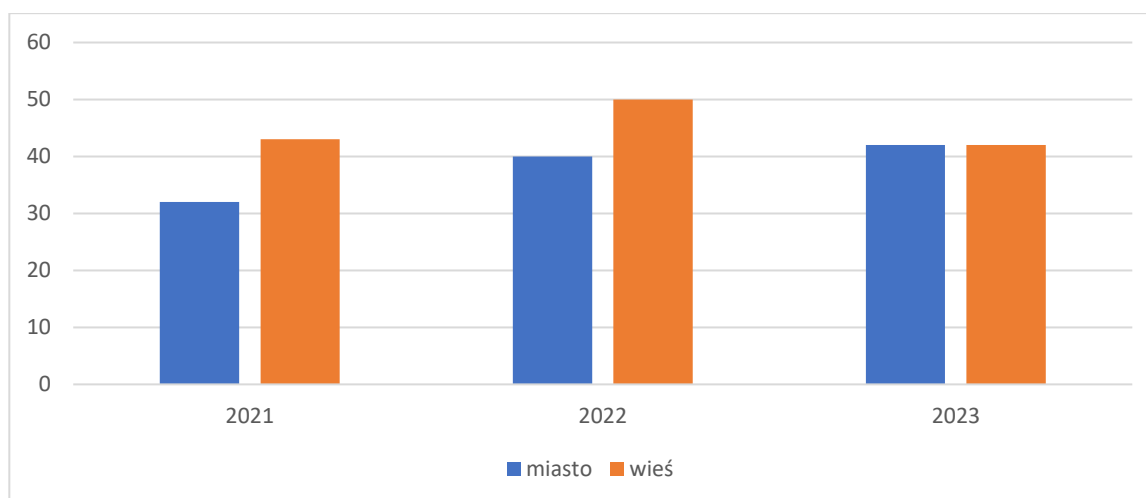
Wykres 5. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie w roku 2021, 2022 i 2023

Rozwiązywanie problemu przemocy domowej wymaga współpracy interdyscyplinarnej, wobec tego znaczny udział w realizowaniu tego zadania mają funkcjonariusze Policji biorący m.in. udział w procedurze „Niebieskie Karty”, a także podejmujący interwencje w przypadku zaistnienia podejrzenia o stosowaniu przemocy domowej. Jak wynika z danych przekazanych przez Komisariat Policji w Zabłudowie, na przestrzeni lat 2021-2023 liczba interwencji podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji w związku z przemocą domową na terenach gminy Michałowo utrzymuje się na podobnym poziomie. Dostrzegalne są minimalne wahania w tym zakresie.

Wykres 6. Liczba interwencji Policji w związku z przemocą domową na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: dane przekazane przez Komisariat Policji w Zabłudowie

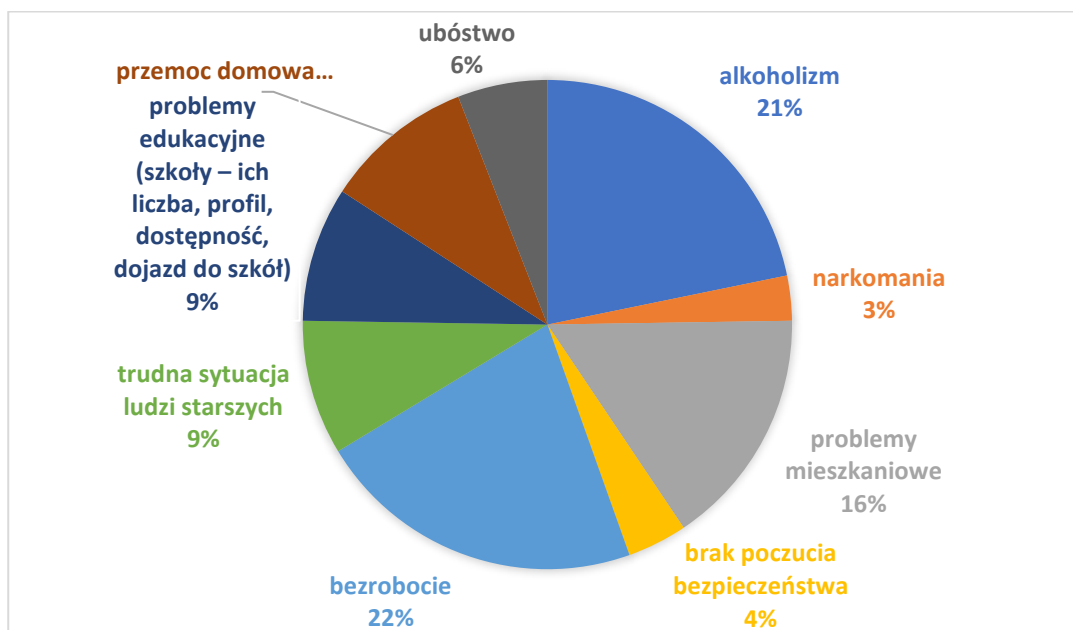
Osoby doznające przemocy domowej mogą skorzystać z **darmowego poradnictwa psychologicznego, socjalnego, prawnego oraz pedagogicznego.**

ANALIZA BADAŃ SPOŁECZNYCH

Na potrzeby badania w formie sondażu diagnostycznego w celu zdiagnozowania zjawiska przemocy domowej oraz stanu wiedzy na temat przemocy wśród mieszkańców gminy Michałowo za pomocą ankiety, opracowano właściwy kwestionariusz. W badaniu wzięto udział 38 dorosłych mieszkańców Gminy.

Główne problemy społeczne występujące na terenie gminy Michałowo zdaniem respondentów to alkoholizm (21%), bezrobocie (22%) oraz problemy mieszkaniowe (16%). Zauważono jako istotny problemem społecznym przemoc domową (10%), problemy edukacyjne oraz trudną sytuację ludzi starszych (9%). Jako mało istotne uznano takie problemy jak ubóstwo (6%), narkomanie (3%) oraz brak poczucia bezpieczeństwa (4%).

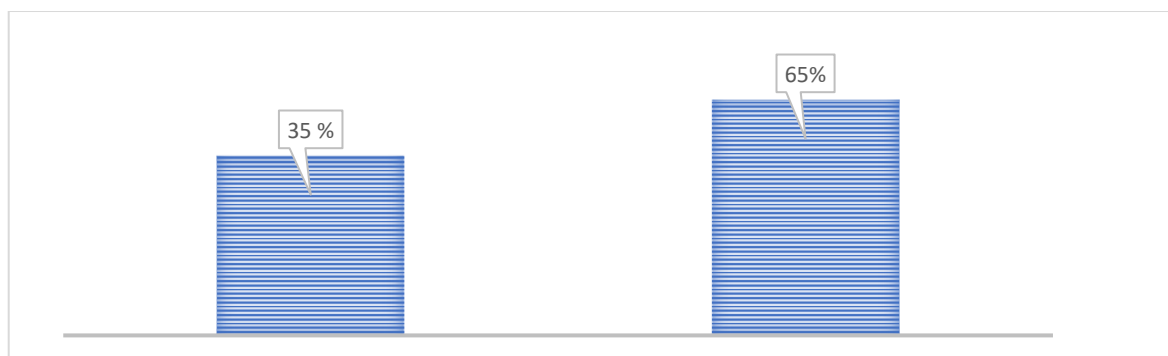
Wykres 7. Główne problemy społeczne występujące na terenie gminy Michałowo

Źródło: opracowanie własne

35% osób badanych zadeklarowało, że doświadczyło przemocy domowej, a znacząca większość (65%) nie miała takiego doświadczenia.

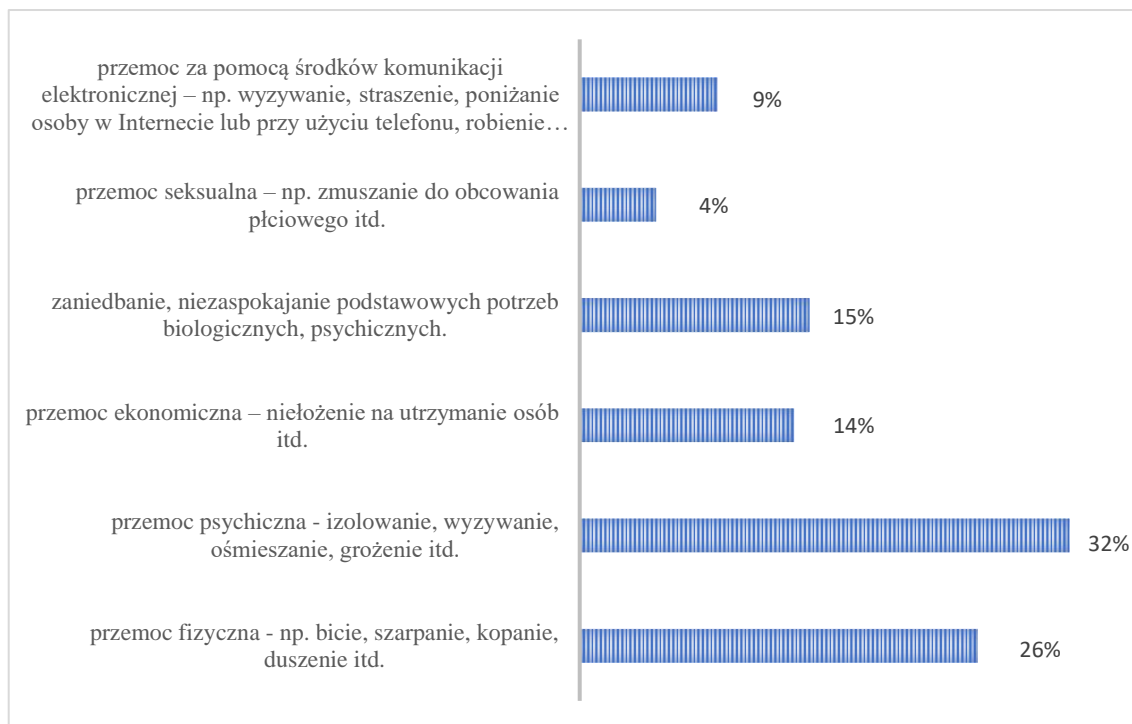
Wykres 8. Osobiste doświadczenie przemocy domowej

Źródło: opracowanie własne

Według badanych, najczęściej spotykane formy przemocy to przemoc psychiczna (32%) oraz przemoc fizyczna (26%). Zwrócono uwagę na zaniedbanie, niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych (15%) oraz przemoc ekonomiczną (14%). Najmniejszą ilość odpowiedzi uzyskała przemoc seksualna (4%) oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej (9%).

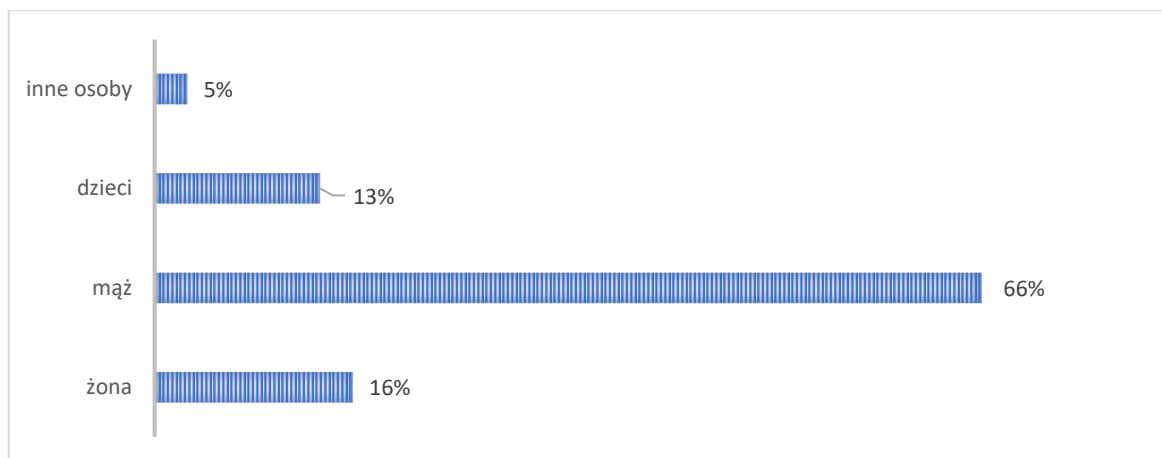
Wykres 9. Formy przemocy domowej

Źródło: opracownie własne

Według respondentów osobą wskazaną, która najczęściej stosuje przemoc domową jest mąż (66%). Drugą, co do ilości udzielnych odpowiedzi jest żona (16%), kolejną dzieci (13%) oraz inne osoby (5%).

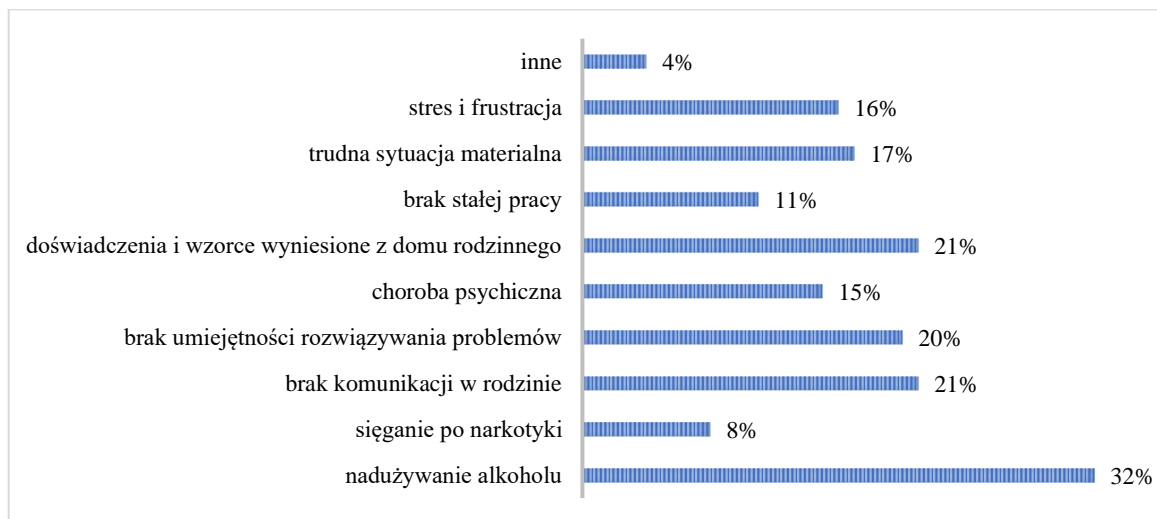
Wykres 10. Osoba stosująca przemoc domową

Źródło: opracownie własne

Za najczęstszą przyczynę przemocy domowej respondenci uważają nadużywanie alkoholu (32%), brak komunikacji w rodzinie oraz doświadczenia wyniesione z domu (21%). Jest to również brak umiejętności rozwiązywania problemów (20%), trudna sytuacja materialna (17%) oraz stres i frustracja (16%).

Wykres 11. Przyczyny występowania przemocy domowej

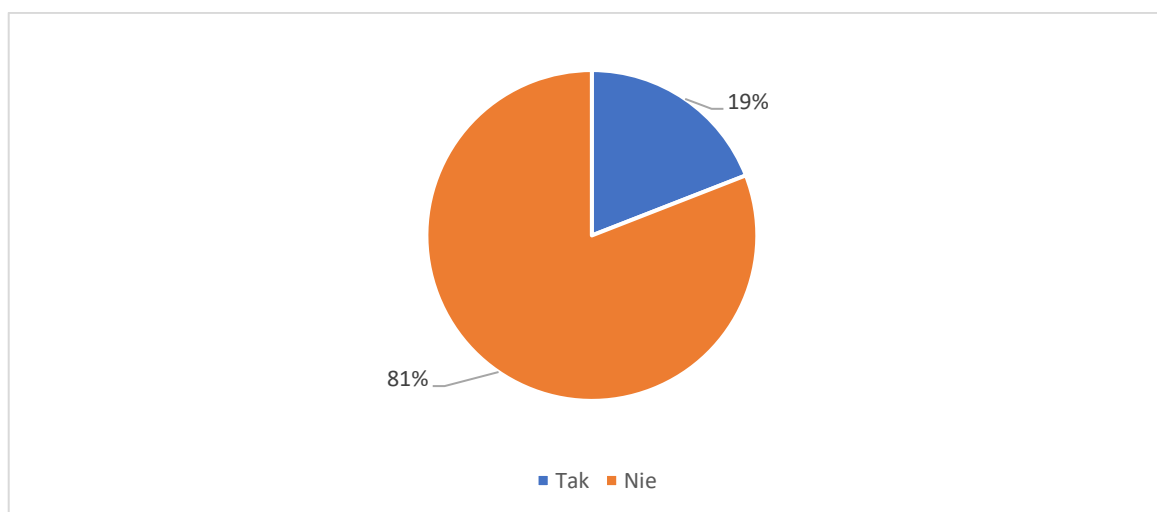

Źródło: opracownie własne

Na potrzeby badania w formie sondażu diagnostycznego w celu zdiagnozowania zjawiska przemocy domowej oraz stanu wiedzy na temat przemocy dzieci klas VI - VIII oraz młodzieży szkolnej uczęszczającej do klas szkół średnich Zespołu Szkół w Michałowie za pomocą ankiety, opracowano właściwy kwestionariusz. W badaniu wzięło udział 152 uczniów.

Uczniowie pytani: Czy kiedykolwiek byłeś/byłaś świadkiem przemocy domowej? Większość - 81% było świadkiem przemocy, 19% nie.

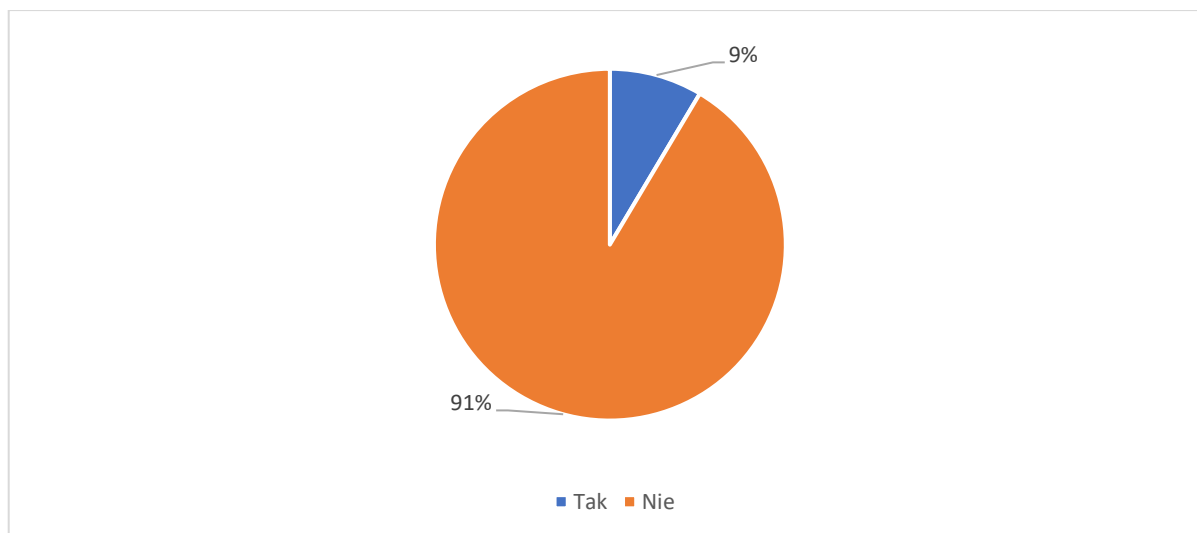
Wykres 12. Świadek przemocy

Źródło:opracownie własne

Aż 91% badanych uczniów zadeklarowało, że było lub jest osobą doznającą przemocy domowej. 9% nie ma takich doświadczeń.

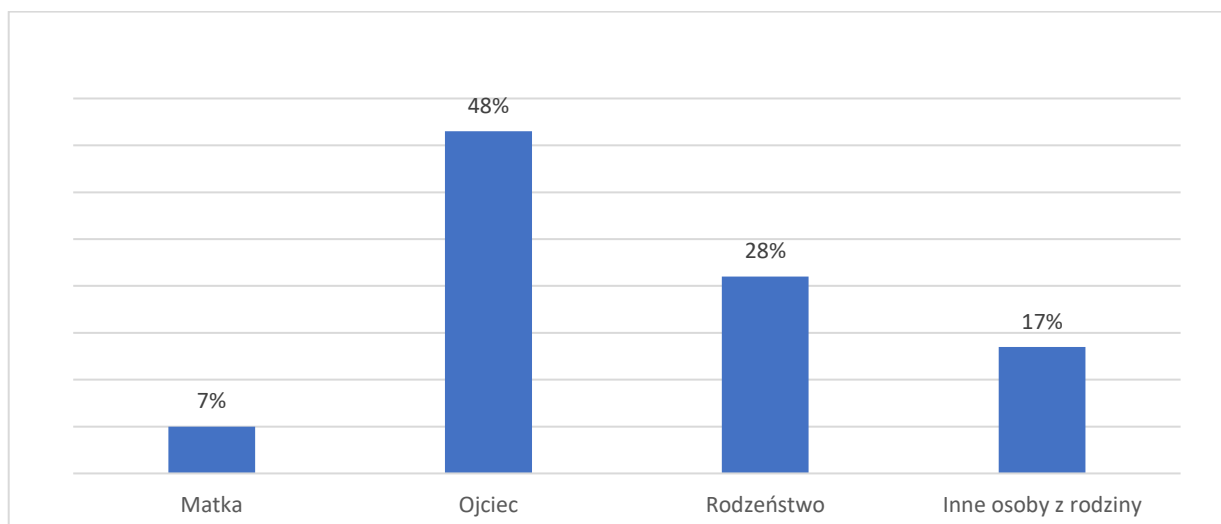
Wykres 13. Osobiste doświadczenie przemocy domowej

Źródło: opracowanie własne

Zdaniem uczniów najczęściej osobą stosującą przemoc jest ojciec. Twierdzi tak 73 badanych (48%). Drugą, co do ilości udzielnych odpowiedzi jest rodzzeństwo – 28% badanych. 17% wskazało inne osoby z rodziny a 7% badanych, stwierdziło, iż to matka jest najczęściej osobą stosującą przemoc.

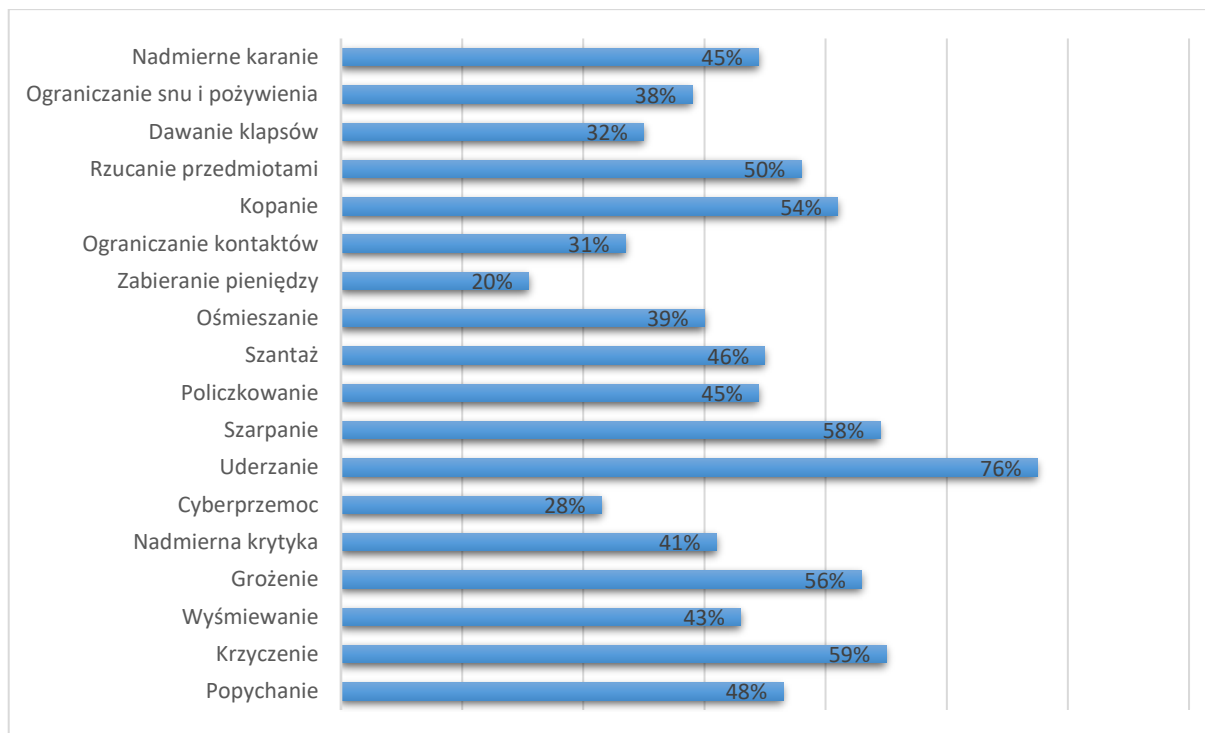
Wykres 14. Osoba stosująca przemoc domową

Źródło: opracowanie własne

Według badanych, najczęściej spotykane formy przemocy to uderzanie (76%), krzyczenie (59%), szarpanie (58%) oraz groźenie (56%). Najmniejszą ilość odpowiedzi uzyskała cyberprzemoc (28%) oraz zabieranie pieniędzy (20%).

Wykres 15. Formy przemocy domowej

Źródło: opracowanie własne

CELE I ZADANIA PROGRAMU

Cel główny: Zwiększenie skuteczności działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Michałowo.

Cele szczegółowe:

Cel 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Działania:

- Dokonywanie diagnozy zjawiska przemocy domowej;
- Pozyskiwanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych odnośnie przyczyn i skutków przemocy domowej;
- Organizacja akcji profilaktyczno-informacyjnych dotyczących zjawiska przemocy domowej;
- Prowadzenie w szkołach zajęć uświadamiających zagrożenia wynikające z występowania zjawiska przemocy domowej oraz propagujących zachowania sprzyjające pozytywnym postawom w rodzinie.

Wskaźniki:

- Cykliczna diagnoza zjawiska przemocy domowej;
- Liczba i rodzaj rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych;
- Liczba akcji profilaktyczno-informacyjnych;
- Liczba przeprowadzonych zajęć w szkołach;

Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej.

Działania:

- Zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej dostępu do profesjonalnej pomocy;
- Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy przez osoby doświadczające przemocy;
- Zapewnienie bezpieczeństwa osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy w trybie art. 15a ust. 1 oraz art. 15aa ust. 1 ustawy o Policji;
- Nawiązywanie współpracy z podmiotami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Wskaźniki:

- Liczba i rodzaj udzielonych porad;
- Liczba utworzonych informatorów dla osób doznających przemocy domowej;
- Liczba wydanych nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania oraz zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania oraz jego otoczenia;
- Liczba zleconych lub wspólnie zrealizowanych projektów.

Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Działania:

- Kierowanie sprawców przemocy domowej do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych oraz programach psychologiczno-terapeutycznych;
- Motywowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych.

Wskaźniki:

- Liczba sprawców przemocy uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych, programach psychologiczno-terapeutycznych;
- Liczba udzielonych informacji.

Cel 4: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Działania:

- Organizacja szkoleń;
- Kierowanie kadry na szkolenia na poziomie wojewódzkim i ogólnopolskim;
- Zapewnienie materiałów instruktażowo- edukacyjnych;

Wskaźniki

- Liczba szkoleń;
- Liczba przeszkolonych osób;
- Liczba pozyskanych materiałów.

Tabela 4. Harmonogram działań

l.p.	Cele/Zadania	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji
Cel 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej				
1.	Dokonywanie diagnozy zjawiska przemocy domowej	cykliczna diagnoza	Gmina Michałowie; MGOPS w Michałowie; Zespół Interdyscyplinarny; Placówki oświatowe z terenu gminy Michałowie; Posterunek Policji w Michałowie; GKRPA w Michałowie;	co 2 lata
2.	Pozyskiwanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych odnośnie przyczyn i skutków przemocy domowej	Liczba i rodzaj rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych	MGOPS w Michałowie; Zespół Interdyscyplinarny; Placówki oświatowe z terenu gminy Michałowie; Posterunek Policji w Michałowie; GKRPA w Michałowie; NZOZ w Michałowie;	dwa razy w roku
3.	Organizacja akcji profilaktyczno-informacyjnych dotyczących zjawiska przemocy domowej	Liczba akcji profilaktyczno-informacyjnych	Gmina Michałowie; MGOPS w Michałowie; Zespół	raz w roku

			<p>Interdyscyplinarny;</p> <p>Placówki oświatowe z terenu gminy Michałowie;</p> <p>Posterunek Policji w Michałowie;</p> <p>GKRPA w Michałowie;</p> <p>GOK w Michałowie;</p>	
4.	<p>Prowadzenie w szkołach zajęć uświadamiających zagrożenia wynikające z występowania zjawiska przemocy domowej oraz propagujących zachowania sprzyjające pozytywnym postawom w rodzinie</p>	<p>Liczba przeprowadzonych zajęć w szkołach</p>	<p>Placówki oświatowe z terenu gminy Michałowie;</p>	<p>raz w roku</p>
<p>Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej</p>				
1.	<p>Zapewnienie osobom doznającym przemocy w rodzinie dostępu do profesjonalnej pomocy</p>	<p>Liczba i rodzaj udzielonych porad</p>	<p>MGOPS w Michałowie;</p> <p>Zespół Interdyscyplinarny;</p> <p>NZOZ placówka ochrony zdrowia;</p> <p>Posterunek Policji w Michałowie;</p> <p>GKRPA w Michałowie;</p>	<p>działania realizowane na bieżąco</p>
2.	<p>Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy przez osoby doświadczające przemocy.</p>	<p>Liczba utworzonych informatorów osobom doznającym przemocy domowej</p>	<p>Gmina Michałowo;</p> <p>MGOPS w Michałowie;</p> <p>Zespół Interdyscyplinarny;</p> <p>Placówki oświatowe z</p>	<p>raz w roku</p>

			<p>terenu gminy Michałowie;</p> <p>Posterunek Policji w Michałowie;</p> <p>GKRPA w Michałowie;</p> <p>NZOZ w Michałowie;</p>	
3.	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy w trybie art. 15a ust. 1 oraz art. 15aa ust. 1 ustawy o Policji	Liczba wydanych nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania oraz zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania oraz jego otoczenia	Posterunek Policji w Michałowie;	działania realizowane na bieżąco
4.	Nawiązywanie współpracy z podmiotami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba zleconych lub wspólnie zrealizowanych projektów	<p>Gmina Michałowie;</p> <p>MGOPS w Michałowie;</p> <p>Zespół Interdyscyplinarny;</p> <p>Placówki oświatowe z terenu gminy Michałowie;</p> <p>Posterunek Policji w Michałowie;</p> <p>GKRPA w Michałowie;</p> <p>NGO;</p>	działania realizowane na bieżąco
Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową				
1.	Kierowanie sprawców przemocy domowej do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych oraz programach	Liczba wydanych skierowań	<p>MGOPS w Michałowie;</p> <p>Zespół Interdyscyplinarny;</p>	działania realizowane na bieżąco

	psychologiczno- terapeutycznych			
2.	Motywowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych	Liczba sprawców przemocy uczestniczących w programach korekcyjno- edukacyjnych , programach psychologiczno- terapeutycznych	MGOPS w Michałowcie; Zespół Interdyscyplinarny; PCPR w Białymstoku; Posterunek Policji w Michałowcie;	działania realizowane na bieżąco
Cel 4: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania p domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług				
1.	Organizacja szkoleń	Liczba szkoleń	MGOPS w Michałowcie; Zespół Interdyscyplinarny; PCPR w Białymstoku; Posterunek Policji w Michałowcie;	minimum raz w roku
2.	Kierowanie kadry na szkolenia na poziomie wojewódzkim i ogólnopolskim	Liczba przeszkolonych osób	MGOPS w Michałowcie; Zespół Interdyscyplinarny;	minimum raz w roku
3.	Zapewnienie materiałów instruktażowo- edukacyjnych	Liczba pozyskanych materiałów	MGOPS w Michałowcie; Zespół Interdyscyplinarny; PCPR w Białymstoku; Posterunek Policji w Michałowcie;	minimum raz w roku

Źródło: Opracowanie własne

ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do:

- wszystkich mieszkańców gminy Michałowo,
- osób, które dotknięte zostały przemocą domową,
- osób, które stosują przemoc domową,
- świadków przemocy domowej,
- osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

- Podniesienie świadomości mieszkańców w obszarze przemocy domowej, w tym konsekwencji stosowania kar fizycznych w procesie wychowania.
- Podniesienie kompetencji zawodowych osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
- Zmniejszenie liczby osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej dotkniętych problemem wypalenia zawodowego.
- Zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą.
- Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej.
- Budowa spójnego systemu działań w zakresie pomocy osobom i rodzinom dotkniętym przemocą przez instytucje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

Zasady realizowania Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Michałowo na lata 2024-2030

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, stosującym przemoc oraz w celu podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej, niniejszy dokument oparty został na zasadach:

- **wzajemnej współpracy i współdziałania** organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnych następstw;
- **jawności działań** organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby;
- **szczególnej ochrony dzieci**, z zachowaniem ich prawa do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania realizowane w ramach **Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Michałowo na lata 2024-2030** finansowane będą z budżetu Gminy Michałowo oraz ze środków pozyskanych z innych źródeł.

EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Celem ewaluacji jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów. Wyniki ewaluacji okresowej służą również ewentualnym modyfikacjom dokumentów programowych, a dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu Programu w następnym okresie programowania.

Przyjęte kryteria ewaluacji Programu to:

- a) **Kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Programu. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników rezultatów.
- b) **Kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Programem, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.
- c) **Kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Programu do potrzeb jego odbiorców i realizatorów.
- d) **Kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom.

Podmiotem odpowiedzialnym za monitoring i ewaluację programu będzie Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowie we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym. Monitoring umożliwi analizę w realizacji podejmowanych działań oraz pozwoli na ocenę skuteczności podejmowanych działań. Niniejsze informacje umożliwią szersze rozeznanie potrzeb jednocześnie wskazując kierunek na rozwijanie programów w przyszłości. Realizatorzy każdego roku będą składać Kierownikowi Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowie sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób doznających Przemocy Domowej w Gminie Michałowo na lata 2024-2030.

Podstawowe cele ewaluacji Programu to:

- udoskonalanie podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy
- informacja o efektach wdrażania Programu oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z jego realizacją,
- pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie Programu wśród wszystkich zainteresowanych jego funkcjonowaniem i efektami. Monitoring i ewaluacja odbywać się będzie według kryterium

odpowiedniości realizowanych działań w stosunku do ewoluujących potrzeb mieszkańców gminy.

Proces wdrażania założonych w niniejszym Programie działań i celów oraz informacja o aktywności Zespołu Interdyscyplinarnego w danym roku, będą przedmiotem corocznych sprawozdań przedkładanych Burmistrzowi gminy Michałowo przez Kierownika Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowo.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Zjawisko przemocy domowej jest problemem dotyczącym rodziny na całym świecie. Zdiagnozowanie jego skali jest szczególnie trudne za sprawą czynników takich jak m.in. wstyd, ukrywanie aktów przemocy domowej przez rodziny oraz ich najbliższe środowisko, a także lęk. Tworzenie programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej ma na celu udzielanie kompleksowej pomocy osobom uwikłanym w problem przemocy domowej, przez co rozumie się osoby doświadczające przemocy, jak i ją stosujące. Realizacja zadań w tym zakresie nie byłaby możliwa, gdyby nie zintegrowane działania wszystkich instytucji i specjalistów zaangażowanych w rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie. Innym czynnikiem mającym znaczący wpływ na ograniczanie skali zjawiska przemocy jest świadomość społeczna. W związku z tym edukacja społeczności z terenu gminy Michałowo stanowi szansę na zmniejszenie tolerancji dla przemocy. Należy również pamiętać, aby podejmowane działania interwencyjne wobec osób doświadczających jak i stosujących przemoc, nie ograniczały się wyłącznie do rozmowy z psychologiem, ale pociągały za sobą szereg działań długofalowych.

Cele i zadania zawarte w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Michałowo na lata 2024-2030, realizowane w porozumieniu podmiotów funkcjonujących na terenie Gminy z najwyższą rzetelnością, powinny pociągać za sobą pozytywne skutki, w postaci rozwiniętego i efektywnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Cykl przemocy.....	5
Wykres 2. Liczba mieszkańców gminy Michałowo w latach 2021-2023.....	10
Wykres 3. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023.....	10
Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy MGOPS z powodu przemocy domowej na przestrzeni lat 2021-2023.....	14
Wykres 5. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023.....	15
Wykres 6. Liczba interwencji Policji w związku z przemocą domową na przestrzeni lat 2021-2023.....	15
Wykres 7. Główne problemy społeczne występujące na terenie gminy Michałowo.....	16
Wykres 8. Osobiste doświadczenie przemocy domowej.....	16
Wykres 9. Formy przemocy domowej.....	17
Wykres 10. Osoba stosująca przemoc domową.....	17
Wykres 11. Przyczyny występowania przemocy domowej.....	18
Wykres 12. Świadek przemocy.....	18
Wykres 13. Osobiste doświadczenie przemocy domowej.....	19
Wykres 14. Osoba stosująca przemoc domową.....	19
Wykres 15. Formy przemocy domowej.....	20

SPIS TABEL

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Michałowo na przestrzeni lat 2021-2023.....	10
Tabela 2. Udział ludności gminy Michałowo według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2021-2022 (w procentach).....	11
Tabela 3. Liczba osób objętych wsparciem grup roboczych na przestrzeni lat 2021-2023.....	14
Tabela 4. Harmonogram działań.....	22

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Michałowo na mapie powiatu białostockiego.....	9
---	---

